ביד עבדו חייב · בהמיסה קתני ר"ל השואל שלחה לו ביד עבדך, ושלחה לו, חייב "השואל" בהוצאה בדרך והרי לא ילכה מרשות משאיל, ביד עבד כיד רבו דמיא והרי הוא כאילו הוליכה לו הוא: **נעשה כאומר "הכישה במקל והיא תבא"** מחלרו של בעלים בין בלא שומר בין ע"י שומר, עמדה ברשות שואל, דבעבדיך נפשיה משלח מרשותו והרי הכישה במקל עד אשר ילחתה מביתו: **ושלחה לו ביד בנו** · של משאיל שלחה משאיל לשואל חייב השואל וכגון שאמר ליה שלח לי ביד בנך: **ביד עבדו פטור** · ואפי' אמר "שלחה לי ביד עבדך": **לא תימא** · כדקרלה רב נעשה כאומר לו אלא רב מוקי לה למתני' בא"ל "הכישה במקל והיא תבא אחרי" דשעבדיך נפשיה מכי נפקא מחלרו, ומשום דשלח עבדו עמה לא מיפטר: **לפנים מחלרו של משאיל** · שחלרו של משאיל פתוחה לרה"ר וחלר השואל לפנים ממנו ופתוחה לחלרו של משאיל שאין נכנסין ויוצאין לחלרו של שואל אלא דרך חלרו של משאיל דהתם סמכא דעתיה דשואל דמשיעמדו הבעלים לפניה להטותה לצד חלרו של שואל ומחי לה בהוטרא ודאי להתם ריהטא וההוא הוא דמשעבד שואל נפשיה לבעל אם היתה לריכה לצאת דרך רשות הרבים לעולם אימא לך אפי' אמר ליה הכי לא סמכא דעתיה שיפקירנה המשאיל בלא שומר, ולא שעבד נפשיה עד שתבא לידו: **דאיכא גזייתא** · שם בחלר המשאיל זויות ועוקלין שיכולה לכור שם ולהשמט במחבא דשטוש"ט בלע"ז (בלשון תלמוד ה) כי גז חיש וכמו (במדבר יח) וגזו שליש: **אלא לחזרה** · שאם בא המשאיל לחזור ולתובעה ממנו בתוך ימי הזמן שהשאילה לו: **בקע בו קנאו** · עד שיכלו ימי שאילתו: **לא בקע בו לא קנאו** · דקסבר אין משיכה קונה בשומרים: **מעל** · המשאיל לשלם להקדש קרן שנהנה בהשאלתו ומה היא הנאתו - לפי טובת הנאה שבומדים בו כמה הוא רולה להיות נחסר משלו להחזיק לו השואל טובת [הנאה] כזו טובת הנאה בוגדי"ר בלע"ז: **וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה** · אפילו ידע לאחר שבא לידו שהוא של הקדש, שמכיון שנגנב בו המשאיל ונתחייב דמי טובת הנאה להקדש יצאה הגייתה לחולין: **ואי לא קנאו** - במשיכה אמאי מעל המשאיל עד שיבקע בו השואל: **ופליגא** · נמי דרב הונא אחר אלעזר: קרקע

אמר שמואל בעבד עברי · פי' ר"ח דשמואל פליג עליה דרב וכן משמע דפליג, והלכתא כוותיה מדבעי גמרא לסיועי לרב ודחי ליה בדוחק: **דלא** קני ליה גופיה · אע"ג דבפ"ק דקדושין (דף מז: ושם) אמרינן דעבד עברי גופו קנוי הייגו לענין שאין גרעונו מחול אם מחל בעל פה אלא בשטר: **באומר** הכישה במקל והיא תבא · ואע"פ שעבדו מוליכה לא הוי שאילה בבעלים והא דאמרינן יד עבד כיד רבו הייגו שנשאל הרב עצמו עם הפרה ושלח עבדו במקומו וכיון שבמקום בעלים (ה) לא חשיב כבהמה אבל הכא ששואל את עבדו הוה ליה כשואל שתי פרות דעבדו כבהמתו דמי:

כיון שילאתה מרשות משאיל נתחייב שואל בהוצאה · לכאורה נראה דמיירי שילאתה מיד לסימטא או לגדי רה"ר דחשיב כאילו משכה שואל אבל ילאתה מיד לרה"ר לא כיון דמשיכה אינו קונה ברה"ר והא דלא הולרך רב לפרש דפשיטא הוא דלא עדיף ממשיכה אי נמי שהם חלרות סמוכים פתחיהן לגד רה"ר ולא לרה"ר עצמו לכך לא הולרך לפרש וא"ת דבהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד:) אמרינן רב ושמואל דאמרי תרוייהו כליו של אדם קונה לו בכל מקום חוץ מרה"ר משמע דמדד והניח על גבי סימטא לא קני אלא דוקא כליו קונה לו והכא אמר רב דקונה בסימטא וי"ל דהתם מיירי כשהיה מתחילה מונח בכליו קודם קנין ולא שהניח המוכר שם בשעת מכירה אבל הניח על גבי קרקע של סימטא לשם קנין קונה ועוד י"ל דהכא מיירי אפי' ילאתה מיד לרה"ר דלענין להתחייב באונסין קניא משיכה ברה"ר אף על גב דלא קניא לענין מקח כמו שואל קורדום לרב הונא דאמר לקמן דקני במשיכה להתחייב באונסין אף על גב דלא קניא לחזרה:

וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה · תימה דתניא בתוספתא בקע בקורדום של הקדש בא חבירו ובקע בו ובא חבירו ובקע בו כולם מעלו וליכא למימר דאיירי בקורדום כלי שרת שנטחנין בו שאין יולאה לחולין כדתנן בפרק "הנהנין" (משנה דף יט:) אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד דהא קתני סיפא נטלו ונתנו לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל ובעולה נתנו לחבירו וחבירו לחבירו טולן מעלו בה ואין נראה לר"י אמי דהתם מיירי בשלא נתכוונו לגזול אלא כל אחד דעתו להחזירו אחר בקוע ולא יצא לחולין אלא מה שנתכוון לגזול דהא קי"ל שואל שלא מדעת גזלן הוי וקיים ליה כוליה ברשותיה אלא נראה לר"י דתוספתא איירי בגזברים המסורות להן קרדומות של הקדש דכל אחד מועל לפי שנהנה ואינו יולא לחולין שהרי לא נתכוונו להוליא מרשותו והא דתנן בהנהנה אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת בלבד כיולד רכב על בהמה ובא חבירו ורכב התם מיירי בשאינם גזברים דאי בגזברים אפילו קדושת דמים אמי כולם מעלו ובמשאיל קורדום לחבירו דקאמר הכא היה נראה לר"י לכאורה שיולא כל הקורדום לחולין בשאלה זו ולכך חבירו מותר לבקע בו לכתחילה ומ"מ לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אע"פ שהפסד כולו להקדש ולפי זה נוטל אבן או קורה של הקדש אמי לא מעל אלא לפי טובת הנאה שבו אך קשה לר"י דא"כ למה הולרך לפרש לפי טובת הנאה כיון שבכל הזמן שנתנה לחבירו לא מעל יותר וע"כ נראה לו יותר שאינו יולא לחולין אלא אותה הנאה שנותן לשואל ומותר לבקע עד זמן השאלה ולא יותר ובנותנו לחבירו דעלמא מעל לפי כולה ואין להקשות איך מותר לבקע כיון שמעורב באותו קורדום חולין והקדש מאי שנא ממשכיר ביתו והקדישו דאם דר בו השוכר מעל (ערכין דף כא:) בשביל שמעורב חלקו בשל הקדש וי"ל כיון שהשאילו ומעל בשאלה יצאת כל הנאה בקוע לחולין ואין מעורב בה מן הקדש כלום וא"ת כיון דבנתן לחבירו מעל לפי כל מה שהוליא מרשות הקדש ונתן לחבירו גם בכאן ימעול לפי כל מה שהוה הנאת בקוע וי"ל דבנתן מועיל דין לפי כולה כי כולה הפסיד להקדש אבל כאן לא הפסיד להקדש אלא מה שנפחתה הקורדום ע"י בקוע וטובת הנאה דשאלה הוי טפי:

כך תקנו משיכה בשומרים · [א] לא להתחייב באונסין "קאמר דהא שומר חנם בלא משיכה חייב בפשיטה כדאמרינן פרק האומנין (לעיל דף פ:) דהכא לפני שומר חנם והוא הדין שומר שכר בגניבה ואבידה ואי אשואל קאמר מדאורייתא נמי לא קני אלא במשיכה וליכא למימר דקאי אשוכר שתקנו משיכה ולא קנו מטות דהא אכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ועוד מאי פליגא דאמר הכא אלא לענין חזרה קאמר דשוכר ושואל מיד שמשכו הבהמה מרשות הבעלים אין בעלים יכולין עוד לחזור והייגו דקאמר ופליגא דרב הונא:

פרט

ביד עבדו חייב · שמואל: ביד עבד כיד רבו? אמר רב: בעבד עברי דלא קני ליה גופיה אמר אפילו תימא בעבד כנעני, נעשה כאומר ליה "הכישה במקל והיא תבא" מיתיבי: השואל הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד שלוחו חייב, ביד עבדו פטור, בשלמא לשמואל מתניתין בעבד עברי, ברייתא בעבד כנעני, אלא לרב קשיא? אמר לך רב לא תימא נעשה כאומר ליה, אלא אימא כאמר ליה "הכישה במקל והיא תבא" דאיתמר "השאילני פרתך" וא"ל ביד מי? וא"ל "הכישה במקל ותבא" אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב: כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב, נימא מסייע ליה "השאילני פרתך" ואמר ליה "ביד מי" ואמר ליה "הכישה במקל והיא תבא" כיון שיצאת מרשות משאיל ומתה חייב אמר רב אשי הכא במאי עסקינן כגון שהיתה חצרו של שואל לפנים מחצרו של משאיל דכי משלחה לה ודאי להתם אזלא, אי הכי מאי למימרא? לא צריכא דאיכא גזייתא, מהו דתימא לא סמכא דעתיה דלמא קיימא התם ולא אתיא אזלא להדיא, קמ"ל דסמכא דעתיה/ אמר רב הונא השואל קרדום מחבירו: בקע בו קנאו, לא בקע בו, לא קנאו, למאי, אילימא לאונסין מ"ש פרה דמשעת שאילה, אלא לחזרה: בקע בו לא מצי הדר ביה, משאיל לא בקע בו מצי משאיל הדר ביה, ופליגא דרבי אמי דא"ר אמי "המשאיל קרדום של הקדש מעל, לפי טובת הנאה שבו וחבירו מותר לבקע בו לכתחילה", ואי לא קנאו אמאי מעל, ואמאי חבירו מותר לבקע בו לכתחילה, ויהדריה ולא ליקנייה ולא לימעול, ופליגא דר' אלעזר דא"ר אלעזר "כדרך שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים" תניא נמי הכי כשם שתקנו משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרים, וכשם שקרקע

לט א מיי' פ"ג מהל' שאלה ופקדון הלכה ח כ סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שמ טעי' ו וסעי' מ:

מ ב מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' ה:

מא ג מיי' שם הלי' ב טוש"ע שם סעי' ז ודלא כרב:

מב ד מיי' פ"ו מהל' מעילה הלכה ד:

נוסח

ולפסיר הא דקתני שמואל חייב אפילו את נעולה בחפץ ביד עבדו על האשאל ואמאי לא אמרינן ביד עבדו כיד. ולהי כאילו לא יצא עדיין מרשות מאשאל

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה כאומר וכו' בבעלים הוא לה חשיב:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה כך · לא להתחייב כו' · נ"ב והרמב"ם מפרש אף להתחייב:

נוסח

אי אשיכה קונה בטומרים, נ"א בטומרים, ולא אשאל חפץ הא האשאל יכול לחזור בו

מהרש"א

דברות טחולקות אל ר' חונא (ואחר אין אשיכה קונה)

גליון הש"ס

גמ' ביד עבדו חייב. עי' ירושלמי פ"ד דמע"ש עלה דמתני' מערימין על מ"ש:

[לעיל מו:]

[לעיל דף מב:]

[לו: ד"ה אמר רבא]

[ע' תוי"ט פ"ז מ"י ד"ה מתנה וכו' מה שחתם ע"ז]

[ל"ל בפ' הנהנה]

[ע"ד דמפילה]